

Költségcsökkentés mérésadatgyűjtés segítségével

Hűtővízszivattyúk üzemeltetése során mind az energiafelhasználás, mind a karbantartás jelentős költségeket okoz, amelyek csökkentése fontos feladat. Az üzemi állapot a mérésadatgyűjtés által szolgáltatott adatok alapján jól meghatározható, és gyakran – mint a vizsgált esetben is – távol áll az optimumtól. Különböző alternatívák a tervezett munkapont visszaállítására. A beavatkozás révén az energiafelhasználás csökkenthető és a karbantartások közötti időtartam megnövelhető. A bemutatott konkrét esetben a korrekciós beruházás két évnél hamarabb alatt megtérült.

Tárgyszavak: szivattyú; mérésadatgyűjtés; gazdaságosság; karbantartás.

A nagy szivattyúk számos ipari létesítményben végzik létfontosságú, de egyáltalán nem látványos feladatukat. A gyakran megawattos nagyságrendű teljesítmény indokolja, hogy a folyamatos költségcsökkentési törekvések során e „szürke eminenciások” tevékenységét is megvizsgálják, és lehetőség szerint optimalizálják. A következőkben egy konkrét gyakorlati eset tanulságait levonva fontos általános következtetésekre lehet jutni.

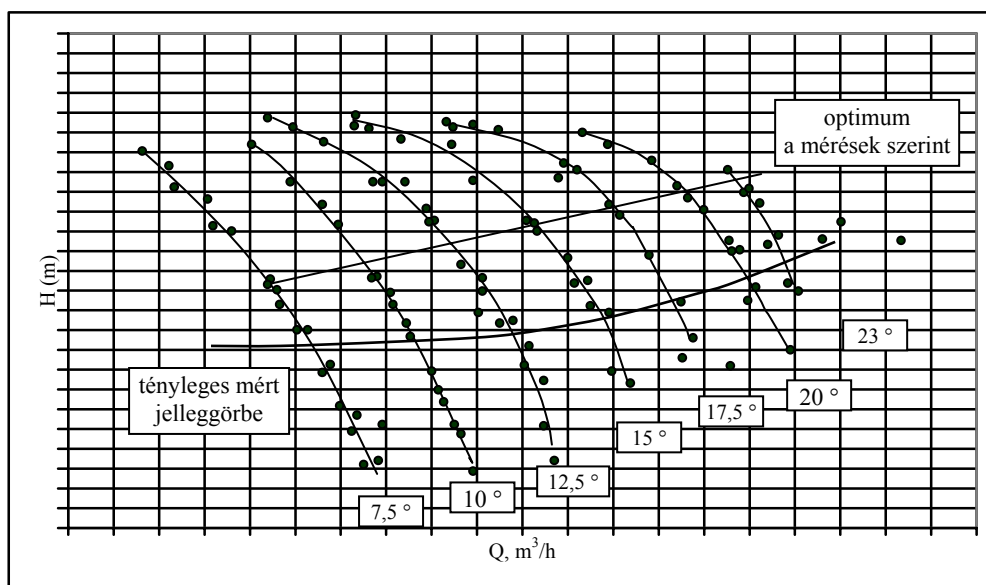
Az optimalizálási feladat

Egy tipikusnak mondható hűtővízszivattyú-állomáson három, egyenként 1,5 MW maximális teljesítményű szivattyú látja el hűtővízzel az ipartelep különböző folyamatait. A szivattyúk több, mint húsz éve működnek, 4,5 évenként ciklikusan minden egységen generáljavítást végeznek. A költségek csökkentésének lehetőségét keresve, az üzemeltető a szivattyú-állomást is sorra kerítette. A költségcsökken-

tésnek két alapvető lehetősége van: vagy az energiaköltségek csökkentése, vagy a karbantartási periódus meghosszabbítása. Ideális esetben persze legjobb két legyet ütni egy csapásra, vagyis egyetlen beavatkozással mindkét hatást elérni. Amint az a későbbiek során kiderül, ebben az esetben éppen erre nyílt lehetőség.

A szivattyúkon rendszeresen rezgésmérést végeznek. Egy alkalommal a mérést alaposabban elvégezve és a frekvenciákat is elemezve, kiderült, hogy a lapátok forgása által okozott hanghatás sokkal nagyobb amplitúdójú rezgést okozott, mint a fordulatszám által meghatározott alappfrekvenciájú rezgés. Ez a jelenség arra utalt, hogy a szivattyúk hidraulikailag nem optimális módon üzemelnek.

A jelenség okainak kivizsgálására az üzemi mérésadatgyűjtő rendszerből több hónapra visszamenőleg lekérték a szivattyúkra vonatkozó adatokat. Az adatok elemzéséből kiderült, hogy a szivattyúk a tervezett névleges üzemállapottól lényegesen eltérő módon működtek, amit az jelzett, hogy a szivattyúk jelleggörbéi a tervezettől jelentősen eltérve, a szállítási magasság/szállított mennyiség koordináta-rendszerben az optimálisnál alacsonyabban helyezkedtek el (lásd 1. ábra). Ez csökkent hatásfokot, és így indokolatlanul magas energiaköltségeket okozott. A kedvezőtlen hidraulikai viszonyok miatt nagy erők léptek fel, amit a már említett rezgés mellett a lapátokon talált sérülések, kavitáció is igazolt. A rendellenes működés az ideálisnál gyakoribb karbantartást tett szükségessé.

1. ábra A szivattyúk jelleggörbéi

A vizsgált jellemzők

A szivattyúk függőlegesen vannak felállítva, forgórészük állítható lapátokkal van felszerelve. A tervezett *névleges* adatok:

vízszállítás	$Q = 17\,500 \text{ m}^3/\text{h}$,
teljesítmény	$P = 1\,054 \text{ kW}$,
szállítási magasság	$H = 16,8 \text{ m}$.

A lapátok *maximális* állásánál:

vízszállítás	$Q = 21\,000 \text{ m}^3/\text{h}$,
teljesítmény	$P = 1\,355 \text{ kW}$,
szállítási magasság	$H = 18 \text{ m}$.

A mérésadatgyűjtő által szolgáltatott adatok elemzéséből az derült ki, hogy a három szivattyú közül kettő közel állandó vízszállítással dolgozik, az ingadozásokat a harmadik szivattyú szabályozásával egyenlítik ki. Az adatok ugyan statisztikusan szórnak, de mindhárom szivattyú szállítási magasságának leggyakoribb értéke kb. 13 m, ami kb 30%-kal kevesebb a tervezett optimumnál. A tényleges üzemi pontok elemzése azt mutatta, hogy a szivattyúk rendszeresen túlterhelt állapotban voltak, ami a jelleggörbék szerint a névleges 85%-nál kb. 8%-kal alacsonyabb hatásfokot jelentett. Ez leegyszerűsítve a következő többletteljesítményt és többlet-energiaköltséget okozta:

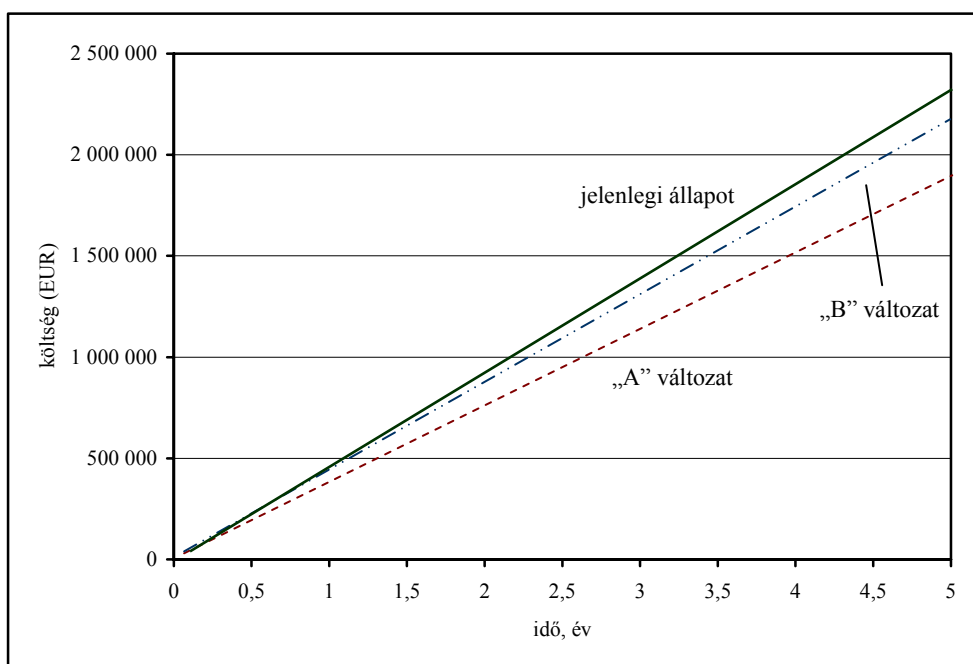
$$P_{\text{sziv}} = \frac{77 \cdot 1054}{85} = 954,8 \text{ kW}$$

$$\Delta P_{\text{sziv}} = 1054 - 954,8 \text{ kW} = 99,2 \text{ kW}$$

$$C_{\text{en}}/\text{MTBF} = 3 \cdot 99,2 \text{ kW} \cdot 8000 \text{ h} \cdot 4,5 \text{ év} \cdot 0,035 \text{ EUR/kWh} = 375\,000 \text{ EUR}.$$

A költségeket a három szivattyúra összesítve, 35 EUR/MWh villamosenergia-árral, évi 8000 üzemórával és a két karbantartás közötti 4,5 évre (MTBF) számították.

Miután ezek a gyanús adatok kiderültek, az üzemeltető felvette a kapcsolatot a szivattyúk gyártójával, illetve hasonló berendezések más tulajdonosaival. Az egyeztetések alátámasztották azt a diagnózist, hogy itt a szükségesnél nagyobb energiafelhasználás mellett üzemelnek a gépek. A biztonság kedvéért ellenőrző méréseket is elvégeztek, amelyek során fojtással felvették a szivattyúk jelleggörbéit. Olyan érzékelőket választottak, amelyeket a berendezés megbontása nélkül el lehetett helyezni, például a külső falra felhelyezett ultrahangos műszer mérte a szállított mennyiséget. Elvégezték az ellenőrző mérések során is a rezgések elemzését. A próba teljes mértékben alátámasztotta a mérésadatgyűjtő rendszer által szolgáltatott adatokat. A lapáthang okozta rezgések elemzése kimutatta, hogy a lapátok és a belépő kúp bordái interferenciába léptek, ami kis szállított mennyiségeknél dominált, nagyobbaknál a túlterhelés ezt még fokozta.

2. ábra Az energiaköltségek összehasonlítása (EUR-ban)

A megoldási módok és azok gazdaságossága

A következő három alternatíva közül lehetett választani a szivattyúk módosítására az optimális üzemi állapot helyreállítására céljából:

- teljes átépítés, teljesen új hidraulika (forgórész és vezérlés),
- új, eltérő típusú lapátok beépítése,
- a lapátok számának csökkentése.

A módosítások elemzésekor a beruházásokat az elérhető energia-megtakarításokkal és a meghosszabbított karbantartási időszak költségkülönbségével kell összevetni, amire megfelelő eszköz a megtérülési idő (ROI).

A számítások részletezése nélkül összefoglalva el lehet mondani, hogy az eltérő típusú lapátok alkalmazása nem vezet megfelelő eredményre. A lapátok számának csökkentése (lásd 2. ábra „B” változat) kis beruházással jár, így gyorsan megtérül, de csak viszonylag kis energiamegtakarítást tesz lehetővé. A harmadik megoldás („A” változat), a teljes átépítés ugyan jóval nagyobb beruházási költséggel jár, de nagyobb energiamegtakarítást tesz lehetővé, ezért hosszú távon ez az optimális. Megtérülési ideje alig két év, ami után a felújítás már „tiszta hasznot” termel.

A konkrét vizsgált esetben az üzemeltető a drágább, de optimális megoldást választotta. A

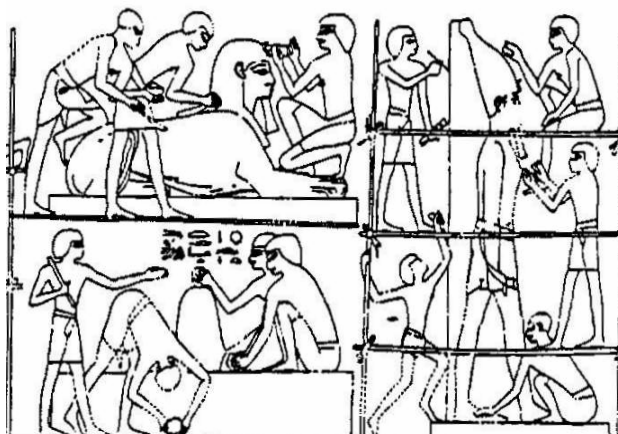
felújítás révén a káros rezgések megszűntek, a rendszer az optimálishoz igen közeli üzemál-
lapotban működik, így a karbantartási periódus jelentősen meg lehetett hosszabbítani.

Összeállította: Kis Miklós

Irodalom

- [1] Udovc, M.: Life Cycle Cost – Reduzierung von Energie- und Wartungskosten in Anlagen am Beispiel einer Kühlwasserpumpen-Station. = Erdöl, Erdgas, Kohle, 121. k. 1. sz. 2005. p. 23–26.
- [2] Hűtéstechnikai portál az interneten. = <http://www.kaelteanlagen.de>

Csak a módszerek változtak, a probléma ugyanaz maradt...

BME OMIKK

ÜZEMFENNTARTÁS–KARBANTARTÁS

Havonta a karbantartásról, hogy a szakismeretét is karbantarthassa...

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem • Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár
1011 Budapest, Gyorskocsi u. 5-7. tel.: 457-5328 tel./fax: 457-5323 mgksz@info.omikk.bme.hu

BME OMIKK FORDÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSAI

DÍJTÉTELEK 2004. február 1-jétől	
Fordítási szolgáltatás megnevezése	Alapdíj Ft/karakter
FORDÍTÁS	
Szakszöveg fordítása magyar nyelvre	1,8
Szakszöveg fordítása magyarról idegen nyelvre	2,5
Szakszöveg fordítása idegen nyelvről idegen nyelvre	3,6
Szakszöveg fordítása gépírásról magyar nyelvre	Megállapodás szerint
Fordítás megállapodás szerint	Megállapodás szerint
LEKTORÁLÁS	
Magyar nyelvű szöveg lektorálása	0,9
Idegen nyelvű szakszöveg lektorálása	1,25
Lektorálás idegen nyelvről idegen nyelvre	1,8
Lektorálás gépírásról magyar nyelvre	Megállapodás szerint
Lektorálás megállapodás szerint	Megállapodás szerint
HELYSZÍNI SZAKFORDÍTÁS	Megállapodás szerint
PÓTDÍJAK	
Sürgős (8000 karakter/munkanap)	50
Expressz (14 000 karakter/munkanap)	100
Rendkívüli (14 000 karakter felett/munkanap)	200
Nem világnyelvről történt fordításnál, ill. lektorálásnál	25 vagy 50
Nehezen olvasható szöveg fordításánál, ill. lektorálásánál	25
Igen nehéz szakszöveg fordításánál, ill. lektorálásánál	25
Szerkesztett fordításnál (ábra, táblázat, képlet stb. az eredetivel teljesen azonos formájú anyag)	40

- Áraink az ÁFA-t nem tartalmazzák, amelyet 25%-os kulccsal számítunk fel.
- A fordítás terjedelmét karakterben (karakterek száma szóközökkel) határozzuk meg.
- **FONTOS!** 1150-nél kisebb karakterszámú fordítás esetén szabott ár érvényes:
 - Idegen nyelvről magyarra: 2000,- Ft + ÁFA/oldal
 - Magyar nyelvről idegenre: 2800,- Ft + ÁFA/oldal

Érdeklődni: Tel.: 4575-314
 Fax: 4575-317
 e-postacím: forditas@info.omikk.bme.hu
<http://www.info.omikk.bme.hu>